

YEGAH MUSICOLOGY JOURNAL

<https://dergipark.org.tr/en/pub/ymd>

e-ISSN: 2792-0178

Article Type / Makalenin Türü	: Research Article / Araştırma Makalesi
Date Received / Geliş Tarihi	: 17.02.2026
Date Accepted / Kabul Tarihi	: 28.03.2026
Date Published / Yayın Tarihi	: 29.03.2026
DOI	: https://doi.org/10.51576/ymd.1872665
e-ISSN	: 2792-0178
Plagiarism / İntihal	: This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. / Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir.

TÜRKİYE'DEKİ ÇOKSESİLİ KORO MÜZİĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE BU ALANDA YAZILAN LİSANSÜSTÜ TEZLER

DALOĞLU, Baran Doğuş¹

ÖZ

Bu çalışma, Türkiye'de çoksesli koro müziğinin gelişimini ele almakta ve bu alanda hazırlanmış lisansüstü tezleri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Cumhuriyet'in kültür ve sanat politikaları doğrultusunda şekillenen çoksesli müzik anlayışının koro müziğine etkisini tarihsel bir çizgide değerlendirmektedir. Özellikle müzik eğitimi kurumlarının kurulması, öğretmen yetiştirme süreci, devlet destekli sanat yapıları ve amatör-profesyonel koro hareketlerinin yaygınlaşması çalışmanın temel inceleme alanlarını oluşturmaktadır.

Türkiye'de çoksesli koro müziği alanında yazılmış yüksek lisans ve doktora tezleri konu başlıkları, yöntemsel yaklaşımlar ve yıllara göre dağılım açısından ele alınmıştır. Bu tezler üzerinden alanın akademik yönelimleri, öne çıkan araştırma temaları ve kuramsal çerçeveler belirlenmiştir. İnceleme sürecinde nitel araştırma desenine dayalı betimsel tarama yöntemi kullanılmış, veriler Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi kayıtlarından elde edilmiştir.

Çalışma, Türkiye'de çoksesli koro müziğinin gelişim sürecini akademik üretim üzerinden görünür kılmayı amaçlar. Aynı zamanda alandaki araştırma birikimini sistematik biçimde ortaya koyarak ileride yapılacak bilimsel çalışmalara kaynak oluşturmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Çoksesli koro müziği, koro müziği eğitimi, müzik eğitimi, Türkiye'de çoksesli müzik, lisansüstü tezler.

¹ Dr, Abdullah Mürşide Özünenek Anadolu Lisesi, barangitar@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0911-5827>

THE HISTORICAL DEVELOPMENT OF POLYPHONIC CHORAL MUSIC IN TÜRKİYE AND MASTER'S THESES WRITTEN IN THIS FIELD

ABSTRACT

The study examines the development of polyphonic choral music in Türkiye through a Republic-centered perspective and aims to analyze postgraduate theses produced in this field. It evaluates the reflections of the polyphonic music approach, shaped by the cultural and artistic policies of the Republic, on choral music within a historical framework. The establishment of music education institutions, the process of teacher training, state-supported artistic organizations, and the expansion of amateur and professional choral movements constitute the main areas of focus of the study.

Master's and doctoral theses written in the field of polyphonic choral music in Türkiye are analyzed in terms of their subject areas, methodological approaches, and distribution over the years. Through these theses, academic trends in the field, prominent research themes, and theoretical frameworks are identified. The study employs a descriptive survey model based on a qualitative research design, and the data are obtained from the records of the Council of Higher Education National Thesis Center.

The study aims to make the development process of polyphonic choral music in Türkiye visible through academic production. It also seeks to systematically present the body of research in the field and to provide a resource for future scholarly studies.

Keywords: Polyphonic choral music, choral music education, music education in, polyphonic music in Türkiye, postgraduate theses.

GİRİŞ

Yunanca “khoros”, Latince “chorus” ve İtalyanca “coro” sözcüklerinden türeyerek Türkçeye “koro” biçiminde geçen kavram, tek sesli (unison) ya da çoksesli müzik yapıtlarını seslendiren ve yorumlayan insan seslerinden oluşan topluluğu tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır (Doğanarslan, 2008: 51). Koro kavramının tanımlanmasına yönelik yaklaşımlar farklılık göstermektedir. Apaydın (2006: 570), koroyu daha çok toplumsal bir çerçevede ele almakta ve “bireysel değil, birlikte şarkı söylemek amacıyla oluşturulan topluluk” şeklinde açıklamaktadır (Ersoydan, 2009: 34). Koro; ses türleri, ses kapasitesi, tını özellikleri ve sayısal denge açısından uyumlu biçimde oluşturulan, kuruluş amacına göre belirlenmiş modele uygun olarak tek sesli ya da çoksesli müzik eserlerini seslendirme ve yorumlama hedefiyle bir araya getirilen, gerçekleştirdiği etkinliklerle içinde bulunduğu toplumun kültürel ve sanatsal yaşamına katkı sağlayan ses topluluklarıdır. Bu tanımda geçen “topluluk” kavramı sosyolojik bir içeriğe sahiptir (Ersoydan ve Karakelle, 2014: 78).

Söz konusu topluluk kavramı, niceliksel bir kalabalığı değil, ortak hedef etrafında birleşmiş bir grubu ifade etmektedir. En yalın biçimiyle grup, ortak bir amaç doğrultusunda bir araya gelmiş bireyler bütünüdür. Bir yapıdan grup olarak söz edilebilmesi için bazı temel niteliklerin varlığı gerekmektedir: en az iki bireyin bulunması, üyeler arasında iletişimin kurulması, her bireyin belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesine katkı sunması, hedeflere ulaşma konusunda uzlaşımın sağlanması, eylem biçimleri üzerinde görüş birliğine varılması ve grubu yönetmek üzere üyeler arasından bir kişinin seçilmesi konusunda anlaşma sağlanması. Gruplar, bireyler gibi yapıcı ve

bütünleştirici özellikler taşıyan, fiziksel ve toplumsal bir düzen içerisinde etkinlik gösteren yapılardır.

Koro olgusunun tarihsel süreç boyunca bugünkü biçimiyle varlık göstermediği bilinmektedir. Doğadaki sesleri ve gürültüleri korku ve belirsizlik duygularıyla algılayan ilk insanlar, bu sesleri taklit etmiş; toplu yaşamın başlamasıyla birlikte de iletişim kurabilmek amacıyla seslenme, dokunma, kaş ve göz hareketleri, dürtme gibi jest ve mimiklerden yararlanmışlardır (Egüz, 1991: 22). İlk insanlardan günümüze uzanan süreçte, bireylerin duygularının ortaya çıkardığı doğal tepkileri toplu yaşam gereksinimi doğrultusunda ses aracılığıyla ortak bir zeminde buluşturdukları söylenebilir (Öztürk, 2010: 41). Uluslararası literatürde “vokal müzik” olarak adlandırılan ses müziğinin kökeni, ilk çağ uygarlıklarının erken dönemlerinde gerçekleştirilen dinsel törenlere dayanmaktadır. Bu erken uygulamaların sanatsal bir amaç taşımadığı, daha çok büyüsel inanışlar çerçevesinde ortaya çıktığı ve bilinçli bir müzik üretimi anlayışıyla gerçekleştirilmediği belirtilmektedir (Say, 2012: 19).

Manastırlarda ilahi seslendirmek amacıyla bir araya getirilen rahip ve rahibelerden oluşan bu ses toplulukları zamanla “koro” adıyla anılmaya başlanmıştır (Doğanarslan, 2008: 63). Milattan önce yaklaşık 2000 yıllarında Sümer dualarında rahip ile koronun karşılıklı biçimde seslendirdiği “responce” ve iki koronun dönüşümlü olarak icra ettiği “antiphone” formlarının gelişmiş bir müzikal yapılanmayı ortaya koyduğu bilinmektedir (Say, 2012: 27). Hristiyan Kilisesi, kuruluşunun ilk yüzyıllarında Yahudi dinsel ezgilerini benimsemiştir. Hristiyan kilise müziğinin temellerini atan kişi Papa Gregor olarak kabul edilmektedir. Gregor, eski Yunan modlarından yararlanarak oluşturduğu ve sekiz kilise makamını içeren bir sistemle kilise müziğine ilişkin kurallar bütünü düzenlemiş, ilahilerin bu kurallara göre seslendirilmesini sağlamıştır. Katolik ayinlerinde kullanılan ve yalın ezgilerden oluşan bu müzik anlayışı bu nedenle “chant gregorien” olarak adlandırılmaktadır.

Uzun süre kilise sınırları içinde kalan müzik, Rönesans döneminde Haçlı Seferleri’nin de etkisiyle kilise dışına taşmış ve yeni bir canlılık kazanmıştır. Dinsel farklılıklar gerekçe gösterilerek yürütülen savaşlar, kahramanlık anlatılarının yaygınlaşmasına zemin hazırlamış; aynı süreçte Arap coğrafyasından gelen ezgilerin ve çalgıların Avrupa’ya ulaşmasını sağlamıştır. Bu seferlere katılan gezgin müzisyenler, söz konusu müzikleri Avrupa’nın farklı bölgelerinde seslendirmiştir. Günümüze notaları ulaşan ilk din dışı halk şarkılarının, 11. ve 12. yüzyıllarda Fransa’da yaşamış gezgin ozanlar olan troubadour ve trouvère’lere ait olduğu kabul edilmektedir (Say, 2012: 44).

Oluştugu dönemden günümüze kadar farklı amaçlar doğrultusunda işlevsel ve yapısal değişimler geçirerek olgunlaşan koro olgusunun, günümüzdeki biçimiyle Orta Çağ’da dinsel gereksinimler doğrultusunda İtalya’da ortaya çıktığı ve buradan Avrupa’nın çeşitli bölgelerine yayıldığı bilinmektedir. Zaman içerisinde yaşanan siyasal ve kültürel dönüşümlerle birlikte, dinsel çerçevenin dışına çıkarak seküler bir nitelik kazandığı ve bugünkü koro anlayışının temelini oluşturduğu ifade edilmektedir. Avrupa’da meydana gelen bu siyasal ve kültürel değişimler göz önünde bulundurularak koro tarihinin; karanlık dönem, yapılanma ve gelişim dönemi ile gelişme dönemi olmak üzere üç ana başlık altında ele alındığı görülmektedir. İnsanlık tarihinin başlangıcından 1400’lü yıllara kadar uzanan süreç, koro tarihi yazımında karanlık dönem olarak adlandırılmaktadır. Bu döneme ilişkin kabartmalar ve resimler dışında somut kanıtlara ulaşmanın güç olduğu, seslerin yazılı olarak aktarımına yönelik bir gelişim yaşanmaması nedeniyle belgelerin sınırlı kaldığı belirtilmektedir. Söz konusu dönem içerisinde ağıt, eğlence, şenlik ve dinsel içerikli etkinliklerde belirli kurallar çerçevesinde toplu seslendirme uygulamalarının var olduğu düşünülmektedir.

1400 ile 1750 yılları arasındaki süreç, yapılanma ve gelişim yılları olarak tanımlanmakta ve günümüz korolarının temelini atıldığı dönem olarak değerlendirilmektedir. Rönesans, Barok ve

Viyana Klasik dönemlerinde korolar, büyük ölçüde dinsel etkinlikler kapsamında ve özellikle kiliselerde icra faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu dönem içerisinde notasyon sistemleri, ses grupları (soprano, alto, tenor vb.) ve ses sınırları belirlenmiş; koro ses tekniğine yönelik çalışmalar yapılmış ve koroya liderlik eden şefin, koro ile birlikte söylemesi anlayışı doğrultusunda şeflik kavramı önem kazanmaya başlamıştır. 1750 sonrasında ise gelişme yılları olarak adlandırılan bir sürece girilmiştir. Bu dönemde koroların bireysel ve toplumsal açıdan geliştirici bir işleve sahip olduğu tespit edilmiş ve koro çalışmaları bilimsel bir alan olarak ele alınmaya başlanmıştır. Dönemin müzik anlayışındaki değişimler, koro müziğine de yansımış; bireysel ve toplu söyleme teknikleri ile eğitim yaklaşımlarında yenilikler geliştirilmiştir. Nota yazımındaki ilerlemeler, tempo ve gürlük gibi müzikal dinamiklerin çeşitlenmesine olanak sağlamış ve bu gelişmeler koro müziği uygulamalarında belirgin bir etki yaratmıştır. Bu süreçte şeflerin yetiştirilmesine yönelik profesyonel eğitim çalışmalarının da başlatıldığı görülmektedir. Günümüz korolarına örnek teşkil eden ilk oluşumun 1791 yılında Berlin Sing Akademisi'nde kurulduğu belirtilmektedir (Öztürk, 2010: 54).

Türk müzik kültürünün, göçebe yaşam biçimi ve coğrafi konumu gibi etkenler nedeniyle Batı müziğinden önce Orta Asya ve Orta Doğu müzik kültürleriyle etkileşim içerisine girdiği düşünülmektedir. İlerleyen dönemlerde çeşitli gelişmeler yaşanmış olmakla birlikte, özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun diplomatik ilişkiler kapsamında Batı dünyasıyla temas halinde olduğu bilinmektedir. Farklı toplumlarla kurulan bu ilişkiler, beraberinde kültürel değişimleri de getirmiştir. Bu değişimlerden etkilenen alanlardan biri de kültürün önemli bir unsuru olan müzik olmuştur. Türk müziği ile Batı müziği arasındaki etkileşime dair farklı kaynaklarda çeşitli tarihlere yer verilmektedir. Akkaş (2015: 1), Cumhuriyet döneminde ivme kazanan Batılılaşma hareketlerinin kökeninin Osmanlı dönemine uzandığını vurgulamakta; Türkiye'nin sanat ve müzik politikalarının anlaşılabilmesi için Osmanlı döneminin incelenmesinin gerekliliğine dikkat çekmektedir. Bilecikli (2012: 1) benzer bir görüşle, Türk müziğinde çoksesliliğe yönelik ilk girişimlerin Osmanlı İmparatorluğu dönemine dayandığını ifade etmektedir. Çok kültürlü bir yapıya sahip olan Osmanlı toplumunda Batı müziği eserlerinin ilgi görmesi, kökleri Orta Asya'ya uzanan Türk müziği özelinde de çokseslilik denemelerinin yapılmasına zemin hazırlamış; yapısal açıdan farklı iki müzik geleneği arasında kültürel bir bağ kurulmaya çalışılmıştır.

Türk müziğinin tarihsel süreç içerisinde makamsal ve tek sesli bir yapı doğrultusunda geliştiği bilinmektedir. Bu durum, tonal ve çoksesli bir anlayışla şekillenen Batı müziğiyle arasında belirgin sistematik farklılıkların oluşmasına yol açmıştır. Osmanlı İmparatorluğu ile diplomatik ilişkilerini geliştirmek isteyen çeşitli devletler, müzik içerikli hediyeler göndermiştir. Bu gelişmelerden biri, 1543 yılında Fransa Kralı I. François'nın Sultan II. Süleyman'a bir orkestra göndermesidir. Söz konusu orkestra sarayda üç konser vermiş ve padişahın beğenisini kazanmıştır (Küçükkaplan, 2022: 27). Alimdar, bu olaya ilişkin olarak gönderilen orkestranın askerler üzerinde olumsuz bir etki yarattığı düşüncesiyle padişah tarafından çalgılarının kısıldığını ve müzisyenlerin sınır dışı edildiğini aktarmaktadır. Aynı dönemde yaşanan bir başka gelişme, 1599 yılında İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth'in Osmanlı İmparatorluğu'na hediye olarak bir org ve çeşitli çalgılar göndermesidir (Alimdar, 2016: 1).

1720 yılında Fransa'ya büyükelçi olarak gönderilen Yirmisekiz Mehmed Çelebi tarafından kaleme alınan *Fransa Sefaretnamesi*, çeşitli konuların yanında müzik alanına ilişkin gözlemleri de içermektedir. Alimdar (2016: 3) bu eserde Mehmed Efendi'nin askerî bandolara, yemekli davetlerde icra edilen müziklere ve katıldığı opera temsillerine ayrıntılı biçimde yer verdiğini belirtmektedir. İzleyen dönemlerde, diğer alanlarda olduğu gibi müzik alanında da Batı ile kurulan etkileşimler sürmüştür; 19. yüzyıla gelindiğinde Batılılaşma düşüncesi doğrultusunda bu etkileşim belirgin biçimde hız kazanmıştır. Bu süreçte Mızıka-yı Hümayun kurulmuş, kurum bünyesinde

İtalyan müzisyenler görev almış, Batı müziği biçiminde Türk müziği eserleri bestelenmiş ve Avrupalı müzisyenler İstanbul'da konserler vermiştir. Aynı dönem içerisinde Osmanlı Hanedanı'ndan birçok kişinin piyano çaldığına dair kayıtların bulunduğu görülmektedir. İlerleyen süreçte Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte, Türk müziğinin Batı müziği unsurlarıyla çokseslendirilmesi düşüncesi ağırlık kazanmış; özellikle birinci ve ikinci kuşak besteciler, makamsal yapıları tampere sistem içinde ele alarak çoksesli eserler üretmiştir. Çokseslilik kapsamında kullanılacak çeşitli kuramsal yaklaşımlar üzerine çalışmalar yürütülmüş; aynı süreçte Türk müziğinde çokseslilik fikrine yönelik karşı görüşlerin de dile getirildiği görülmüştür. Ayan (2018: 3-6), Türk müziği ve Macar müziği üzerine araştırmalar yapan Bartók ile Türkolog Prof. László Rásonyi'nin iki halk müziği arasında benzerlikler kurduğunu aktarmakta; bu çerçevede Türkiye'nin müzik politikalarının belirlenmesi sürecinde Alman ve Macar ekolleri arasında bir yönelim arayışı yaşandığını, ilerleyen aşamada Alman ekolünün benimsendiğini ve Paul Hindemith'in Türkiye'ye davet edildiğini ifade etmektedir. Adam, Osmanlı dönemine ilişkin müzik kültüründeki gelişmeleri şu şekilde aktarmaktadır: On beşinci yüzyıldan itibaren Ali Ufki, Dimitrie Cantemir, Hampartsum Limonciyan, Bimen Şen, lavtacı Andon ve neyzen Oskiyan gibi önemli müzisyenler Osmanlı topraklarına yerleşmiştir. İstanbul, bu dönemde önemli bir müzik merkezi haline gelmiştir. Philippe Quinault'un *Lirik Bir Trajedi* adlı opera eserine ilişkin ilk bilgilere Yirmisekiz Mehmed Çelebi'nin sefaretnamesinde rastlanmaktadır. Avusturya'ya elçi olarak gönderilen Mustafa Hattı Efendi de komedy ve operaya dair bilgiler aktarmıştır. İlk opera temsili III. Selim döneminde sahnelenmiş, aynı dönemde Nizam-ı Cedid birlikleri için boru ve trompet takımının kurulduğu görülmüştür. II. Mahmud döneminde Mehterhane kaldırılarak Batı bandosu anlayışına uygun biçimde Mızıkacı-yı Hümayun oluşturulmuş; kurumun başına sırasıyla Ahmet Efendi, Manguel ve ardından Donizetti getirilmiştir.

Cumhuriyet'in ilanının ardından çağdaşlaşma düşüncesi ekseninde, birçok alanda olduğu gibi müzik alanında da yenilikçi adımlar atılması hedeflenmiş ve bu doğrultuda çeşitli politikalar izlenmiştir. Atatürk, müziğin önemine dikkat çekmiş ve bu durumu "Musiki İnkılabı'nın gerçekleştirilmesi, yüzünü Batı'ya çevirmiş yeni Türkiye Devleti için büyük önem taşıyordu" sözleriyle ifade etmiştir. Orhan, Cumhuriyet döneminde müzik alanında izlenen politikardan birinin, ulusalcılık anlayışı çerçevesinde özgün bir müzik dili oluşturmayı amaçlayan Rus Beşleri örnek alınarak Türkiye'ye uyarlanan ve Saygun, Rey, Alnar, Erkin ile Akses'ten oluşan Türk Beşleri olduğunu belirtmektedir. Orhan'a göre Ahmet Adnan Saygun, Cemal Reşit Rey, Hasan Ferit Alnar, Ulvi Cemal Erkin ve Necil Kazım Akses gibi çoksesli Türk müziğinin ilk kuşak bestecileri, uluslararası ölçekte önemli başarılar elde etmiş; özellikle 1950'li yıllarda müzik alanında yönetsel görevler üstlenmişlerdir. İkinci kuşak çoksesli Türk müziği bestecileri arasında yer alan Bülent Tarcan, Nevit Kodallı, Ferit Tüzün ve Muammer Sun da ulusal bir ekol oluşturma hedefiyle eserlerinde geleneksel kaynaklardan yararlanmışlardır. Çoksesli Türk müziğinde gerek geleneksel eserlerin çokseslendirilmesine yönelik çalışmalar gerekse geleneksel yapıların farklı çoksesli formlar içerisinde ele alınması yönündeki yaklaşımlar, günümüz sanat ortamını da etkilemeyi sürdürmüştür (Orhan, 2011: 20–27). Saygun'un, ulusal bir çoksesli müzik ekolünün oluşturulabilmesi için ulusal kaynakların sanatsal yönü kadar bilimsel açıdan da incelenmesi ve değerlendirilmesi gerektiği bilincine sahip olduğu vurgulanmaktadır (Orhan, 2011: 244).

Geleneksel Türk müziği eserlerinin çokseslendirilmesine yönelik, ulusalcılık anlayışının etkisiyle gerçekleştirilen çalışmalardan biri de Kemal İlerici tarafından Türk müziğini çoksesli bir yapıya kavuşturmak amacıyla geliştirilen "Dörtlü Armoni" sistemidir. Turan'a (2019: 56) göre, İlerici'nin 1994 yılında ortaya koyduğu "Dörtlü Armoni" tekniği, oktavin 53 koma esasına dayandığı mikrotonal bir çokseslilik yaklaşımı niteliği taşımakta ve bu yönüyle kendisinden sonraki besteciler için de ilham kaynağı oluşturmaktadır. Orhan, Kemal İlerici'nin ulusal bir çoksesli müzik anlayışı

oluşturma hedefi doğrultusunda kendi kuramsal sistemini kullanarak 1950 yılında *Yurt Renkleri*, 1951 yılında *Hüseyini Saz Semaisi* ve 1952 yılında *Uzun Hava* adlı eserleri bestelediğini ifade etmektedir. 1950 sonrasında ikinci ve üçüncü kuşak olarak değerlendirilen İlhan Usmanbaş, İlhan Mimaroglu, Bülent Arel ve Ertuğrul Oğuz Fırat gibi besteciler, geleneksel kaynaklara dayalı yaklaşımlara karşı çıkarak yeni bir yönelime öncülük etmiş; çoksesli Batı müziğinde ortaya çıkan yenilikleri dikkate alarak kendi özgün müzik dillerini oluşturma çabası içerisinde girmişlerdir (Orhan, 2011: 188-207).

Farklı dillerden Türkçeye “koro” olarak geçen kavram, tek sesli ya da çoksesli müzik eserlerini seslendirmek ve yorumlamak amacıyla bir araya gelen belirli sayıdaki icracıdan oluşan topluluğu tanımlamak için kullanılmaktadır. Çevik (2015: 51), günümüzde farklı anlatım biçimlerine sahip bireylerin, geçmiş dönemlerde de konuşmanın etkisini artıran bir unsur olarak koro müziğinden yararlandıklarını belirtmektedir. Koroların opera ve oratoryo gibi büyük ölçekli eserlerin icrasında önemli bir işleve sahip olduğu; ayrıca koro için özel olarak bestelenmiş eserlerin de bu adla anıldığı ifade edilmektedir. Uçan (2001: 47), koro müziğini, çok sayıda bireyin bir araya gelerek şarkı söyleme amacı doğrultusunda oluşturduğu topluluklar olarak tanımlamaktadır. Emmons ve Chase (2006: 75), koro öğrencilerinin yorumlama becerilerinin geliştirilmesinde müzik tarihi ve müzik teorisi bilgisinin önemine dikkat çekmiş; öğrencilerin tını, dinamik, doku, ritim, ezgi, biçim ve armoni gibi müziğin temel öğelerini tanımaları, bu öğelerin anlamlı bütünler oluşturma sürecini kavrayabilmeleri ve yorumlayabilmeleri gerekliliğini vurgulamıştır. Korol müziğinin, bu müzikal unsurlar etrafında şekillenen ve dile dayalı bir ifade alanı yaratan bir yapı oluşturduğu belirtilmektedir. Çevik (2015: 51), koroyu sayısal oluşum, ses türleri, ses sınırları ve tını özellikleri bakımından dengeli; tek sesli ya da çoksesli eserleri seslendirmek amacıyla bir araya gelen ve gerçekleştirdiği etkinliklerle toplumun kültür ve sanat yaşamına katkı sağlayan örgütlü bir ses topluluğu olarak tanımlamaktadır.

Korolar; üyelerinin özelliklerine, kuruluş amaçlarına, sayısal yapılarına, seslendirdikleri müzik türlerine ve yaş gruplarına göre kendi içinde çeşitli sınıflamalara ayrılmaktadır. Üyelere göre kadın, erkek, karma ve çocuk koroları; kuruluş amaçlarına göre profesyonel, amatör ve eğitim amaçlı korolar; sayısal oluşumlarına göre oda koroları, orta büyüklükteki korolar ve büyük korolar; müzik türlerine göre Geleneksel Türk Halk Müziği, Geleneksel Türk Sanat Müziği, dinsel ya da tasavvuf müziği, kilise, çoksesli, madrigal, opera, müzikal ve pop-jazz koroları; yaş gruplarına göre ise çocuk, ergen, gençlik ve yetişkin koroları yer almaktadır. Çevik (2015: 51), koro müziğini; ses eğitimi, müziksel işitme ve okuma, seslendirme ve yorumlama, koro kültürü kazandırma, müziksel beğeni geliştirme ve eleştirebilme, psiko-sosyal iletişim ve etkileşimi güçlendirme, ses sağlığına ilişkin bilinç oluşturma ve koro disiplini kazandırma üzere sekiz eğitim alanı çerçevesinde ele almıştır. Koro eğitimi kapsamında değerlendirilen bu başlıklar, koro eğitiminin temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Gerek küçük ölçekli gerek büyük ölçekli korolarda, müziğin özünde yer alan disiplin anlayışının esas alınması ve bu anlayışın bireylerin yaşam biçimine yansıtılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Problem Durumu

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte Türkiye'de kültür ve sanat politikaları doğrultusunda çoksesli müzik kurumsallaşmıştır. Müzik eğitimi kurumları açılmış, öğretmen yetiştirme süreçleri yapılandırılmış, devlet destekli sanat kurumları oluşturulmuş ve amatör-profesyonel koro hareketleri yaygınlaşmıştır. Bu süreç, çoksesli koro müziğinin gelişiminde belirleyici olmuştur.

Ancak alan yazında bu gelişim çoğunlukla parçalı biçimde ele alınmaktadır. Tarihsel süreci bütüncül ve sistematik biçimde ortaya koyan çalışmalar sınırlıdır. Çoksesli koro müziği üzerine yazılan lisansüstü tezler önemli bir akademik birikim sunmaktadır. Buna rağmen tezlerin konu

dağılımı, yöntemsel tercihleri ve yıllara göre eğilimleri genellikle tekil çalışmalar düzeyinde değerlendirilmektedir. Alanın genel yönelimi ve araştırma boşlukları net biçimde ortaya konmuş değildir. Tarihsel gelişim ile lisansüstü tezlerin tematik ve yöntemsel yapısı birlikte ele alındığında alanın kurumsallaşma ve araştırma dinamikleri daha açık görülebilir. Bu tür bütüncül bir değerlendirme ise sınırlıdır. Bu araştırmanın problem durumu, Türkiye’de çoksesli koro müziğinin Cumhuriyet dönemi merkezli tarihsel gelişiminin lisansüstü tezler üzerinden sistematik biçimde incelenmesine duyulan ihtiyacıdır.

Temel problem şu soruda toplanmaktadır: Türkiye’de çoksesli koro müziği alanında üretilen lisansüstü tezler, alanın tarihsel gelişimi ve akademik yönelimleri hakkında nasıl bir tablo ortaya koymaktadır?

Amaç ve Önem

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de çoksesli koro müziğinin tarihsel gelişimini Cumhuriyet dönemi merkezli bir perspektifle ele almak ve bu alanda hazırlanmış lisansüstü tezleri sistematik biçimde incelemektir. Cumhuriyet’in kültür ve sanat politikaları doğrultusunda şekillenen çoksesli müzik anlayışının koro müziğine yansımaları, tarihsel süreç içerisinde değerlendirilmekte; müzik eğitimi kurumlarının kuruluşu, öğretmen yetiştirme süreçleri, devlet destekli sanat yapıları ile amatör ve profesyonel koro hareketlerinin yaygınlaşması temel odak noktaları olarak ele alınmaktadır.

Araştırmanın bir diğer amacı, Türkiye’de çoksesli koro müziği alanında hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerini konu, yöntem ve yıllara göre dağılım açısından inceleyerek alanın akademik yönelimlerini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, tezlerde öne çıkan araştırma temaları, kuramsal yaklaşımlar ve yöntemsel tercihler belirlenmekte; alanın hangi başlıklar etrafında yoğunlaştığı görünür hale getirilmektedir.

Çalışmanın önemi, Türkiye’de çoksesli koro müziğinin gelişim sürecini yalnızca tarihsel anlatı üzerinden değil, akademik üretim üzerinden de değerlendirmesinden kaynaklanmaktadır. Lisansüstü tezler aracılığıyla alanın bilimsel birikiminin ortaya konulması, mevcut araştırma eğilimlerinin belirlenmesi ve henüz yeterince ele alınmamış konuların tespit edilmesi açısından bu çalışma, koro müziği alanında yapılacak yeni araştırmalara yöntemsel bir zemin sunmaktadır. Aynı zamanda müzikoloji, müzik eğitimi ve koro çalışmaları alanlarında çalışan araştırmacılar için toplu bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Sınırlılıklar

Bu çalışma, araştırma konusunun derinlemesine incelenebilmesi ve yöntemsel çerçevesinin netleştirilmesi amacıyla belirli sınırlılıklar dahilinde yürütülmüştür. Çalışmanın veri kaynağı, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi kayıtları ile sınırlandırılmış; bu merkez dışında kalan kurum, arşiv veya platformlardaki bilimsel çalışmalar kapsam dışında tutulmuştur. Erişim düzeyi bakımından araştırma, yalnızca ilgili veri tabanında erişime açık olan yüksek lisans ve doktora tezlerini kapsamaktadır. İlgili dönemde hazırlanmış olsa dahi yazarı veya kurumlarca erişimi kısıtlanmış ya da kapatılmış tezler değerlendirmeye alınamamıştır. İçerik ve kapsam açısından ise çalışmanın temel odak noktası "çoksesli koro müziği" olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda, koro müziği ile dolaylı yoldan ilişki kuran ancak ana eksenini çoksesli koro müziği olmayan çalışmalar araştırma sınırlarının dışında bırakılmıştır.

YÖNTEM

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde betimsel tarama modeline dayalı olarak yürütülmüştür. Betimsel tarama modeli, belirli bir alana ilişkin mevcut durumu ortaya koymayı ve var olan birikimi sistematik biçimde incelemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Çalışma kapsamında, Türkiye’de çoksesli koro müziği alanında hazırlanmış lisansüstü tezler incelenmiş ve elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de çoksesli koro müziği alanında yazılmış tüm lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Örneklem ise, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan ve erişime açık olan yüksek lisans ve doktora tezlerinden oluşmaktadır. Tezlerin seçiminde konu başlığı, içerik ve araştırma kapsamı ölçütleri dikkate alınmıştır.

Veri toplama sürecinde, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi kayıtları taranmış; çoksesli koro müziği ile doğrudan ilişkili tezler belirlenmiştir. İncelenen tezler; yayın yılı, tez türü, ele alınan konu başlıkları, kullanılan araştırma yöntemleri ve kuramsal yaklaşımlar açısından sınıflandırılmıştır. Elde edilen veriler tablolar ve betimsel açıklamalar yoluyla sunularak yorumlanmıştır. Bu yöntem aracılığıyla, Türkiye’de çoksesli koro müziği alanındaki akademik üretimin genel görünümü ortaya konulmuş; alanın gelişim süreci ve araştırma eğilimleri bütüncül bir çerçevede değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Kod	Tür	Yıl	Çalışma Adı	Konu 1	Konu 2	Yöntemsel Yaklaşım	Desen/ Model	Örneklem / Çalışma Grubu	Veri Toplama	Veri Analizi
t1	Tez (YL)	2010	İtalyanca koro yapıtlarında telaffuz-tercüme-fonetik	TELAFFUZ_DIL	KORO_ESER_ANALIZI	Nitel	Betimsel tarama + içerik çözümleme	12 İtalyanca çoksesli koro yapıtı	Doküman (eser/söz/ çeviri)	İçerik çözümleme + betimsel
t2	Tez (Dr)	2011	Çoksesli koroda şarkı söylemenin psiko-fizyolojik etkileri	KORO_SAGLIK_PSIKOLOJI	-	Nicel	Deneyisel (tek kör, ön-sön test)	70 öğrenci (deney/kontrol)	Ölçek + biyolojik ölçüm (tüdürük vb.)	Karma ANOVA vb. istatistik
t3	Tez (YL)	2013	5. kuşak+ Türk besteciler: koro eserlerinde ritmik-melodik inceleme	KORO_ESER_ANALIZI	TURK_BESTECILER_KORO	Nitel	Betimsel analiz (mikro analiz)	Seçili koro eserleri	Doküman (partiyon)	Müzikal betimsel çözümleme
t4	Tez (YL)	2017	GSL 1997 vs 2016 çoksesli koro dersi öğretim programı karşılaştırma	KORO_EGITIMI_PROGRAM	-	Nitel	Doküman incelemesi (tarama)	1997 & 2016 program dokümanları	Doküman	İçerik inceleme + karşılaştırma
t5	Tez (YL)	2019	Amatör çoksesli korolarda mental iyi oluş	KORO_SAGLIK_PSIKOLOJI	AMATOR_KORO_TOPLULUK	Nicel	Betimsel tarama	İstanbul’daki amatör koro üyeleri (Magma, Boğaziçi Caz, Boğaziçi Gençlik)	Anket + Mental İyi Oluş Ölçeği	Betimsel + karşılaştırmalı istatistik
t6	Tez (Dr)	2020	Yatay/dikey çoksesli koro eserleri uygulamalarının işitme-okuma-yazmaya etkisi	KORO_EGITIMI_UYGULAMA	-	Karma	Deneyisel + görüşme	N=18 (2. sınıf konservatuvar öğrencisi; 2 grup N=9)	Performans testleri + yarı yapılandırılmış iş form	İstatistik + nitel değerlendirme
t7	Tez (YL)	2020	Profesyonel & amatör çoksesli koroların çalışmalarını yönetimi	KORO_CALISMA_YONTEMI	-	Nitel	Derinlemesi ne görüşme (tarama vurgulu)	2 prof + 2 yarı prof + 2 amatör koro/şef	Görüşme	Betimsel/ tematik yorumlama
t8	Tez (Dr)	2020	Orhan Kemal şiirlerinden bestelenen koro eserleri (sosyo-kültürel + müzikal)	SIIR_EDEBIYAT_KORO	KORO_ESER_ANALIZI	Nitel	Tarama + kültür/içerik (eser) analizi + görüşme	3 eser (“Arabacı Şakir”, “Komik Hüriyet”, “Nazım Hikmet’e”) + uzman/besteci görüşmeleri	Doküman + yapılandırılmış görüşme	Betimsel analiz + eser analizi
t9	Tez	2021	Koro katılımcılarında yaşam doyumu,	KORO_SAGLIK_PSIKOLOJI	-	Nicel	Karşılaştırmalı tarama	N=750 (377 korist / 373 kontrol)	Online anket +	Grup karşılaştırma istatistikleri

			depresyon, anksiyete					YDÖ/BD/S TAI		
t10	Tez	2021	Eğitim fakültelerinde Çoksesli Koro 1-2 dersinde kullanılan metotlar	KORO EGITIMI PROGRAM	KORO CALISMA_ YONTEMI	Nitel	Durum çalışması	Toplam 26 öğretim elemanı (ders verenler)	Doküman + görüşme (online)	İçerik/tematik analiz
t11	Tez	2021	(t10 ile aynı) Çoksesli Koro 1-2 metot incelemesi	KORO EGITIMI PROGRAM	KORO CALISMA_ YONTEMI	Nitel	Durum çalışması	26 öğretim elemanı	Doküman + görüşme	İçerik/tematik analiz
t12	Sanat Çalışm ası Rapor	2023	Cumhuriyet'in ilk yüzyılında çoksesli koro müziği + TRT Ankara Radyosu Çoksesli Korusu	TRT_KORO_ TARİH	-	Nitel	Literatür taraması / tarihsel inceleme	TRT ARÇK odağında örnekleme	Arşiv + literatür + görsel/işitsel kaynak	Betimsel- tarihsel çözümleme
t13	Tez (Dr)	2023	GSL çoksesli koro öğretim programlarının değerlendirilme si + program önerisi	KORO EGITIMI PROGRAM	-	Karma	Karma yöntem (nitel+nicel)	Koro öğretmenleri (görüşme + anket/ölçek; pilot+asıl)	Görüşme + anket/ölçek	Tematik + istatistik + geçerlik/ güvenirlilik
t14	Tez (Dr)	2023	Halk şarkıları ve ilgili çoksesli koro eserlerinin karşılaştırmalı incelemesi (1933-2002)	HALK MUZİĞİ KORO	KORO_ESER_ ANALİZİ	Nicel	Nicel müzikal analiz	Seçili halk ezgileri + koro uyarlamaları	Doküman (eser)	Nicel çözümleme (ezgi/armoni ölçütleri)
t15	Tez (YL)	2024	Müzik öğretmeni yetistirmede çoksesli koro ders program tasarımları	KORO EGITIMI PROGRAM	-	Nitel	Durum çalışması + doküman analizi	Program dokümanları	Doküman	Kodlama + tema/kategori
t16	Tez (YL)	2025	Çoksesli koro çalışmalarına yönelik kaygı ölçeği geliştirme	OLCEK_ GELİSTİRME	KORO_ SAĞLIK_ PSİKOLOJİ	Nicel	Ölçek geliştirme	N=407 (müzik eğitimi öğrencileri + mezun öğretmenler)	Anket (ölçek maddeleri)	AFA/CFA + güvenirlilik

Tablo 1. Çalışma kodlama tablosu.

Tablo 1, “Türkiye’deki Çoksesli Koro Müziğinin Tarihsel Gelişimi” başlığı kapsamında incelenen lisansüstü çalışmaları (N=16) sistematik biçimde özetlemek amacıyla hazırlanmıştır. Tabloda yer alan çalışmalar t1-t16 kodlarıyla sıralanmış; her bir çalışma tür (YL/Dr/sanat çalışması raporu), yıl, çalışma adı, konu odağı ve yöntemsel bileşenler (yöntemsel yaklaşım, desen/model, örneklem/çalışma grubu, veri toplama ve veri analizi) açısından bir arada sunulmuştur. Böylelikle alanda üretilen tezlerin yalnızca “ne üzerine” yazıldığı değil, aynı zamanda “nasıl” araştırıldığı da görünür kılınmıştır.

Tablonun temel işlevi, Türkiye’de çoksesli koro müziği araştırmalarının tarihsel yayılımını ve tematik/yöntemsel eğilimlerini birlikte izlenebilir hale getirmektir. Bu çerçevede 2010-2025 yılları arasında yayılan çalışmaların konu dağılımı; örneğin koro eser analizi, koro eğitimi ve program, koro-sağlık/psikoloji, koro çalışma yöntemleri, halk müziği-koro ilişkisi, TRT/koro tarihi ve ölçek geliştirme gibi alt eksenlerde kümelenmektedir. Bu tematik haritalama, alanın hangi başlıklarda derinleştiğini, hangi başlıkların sınırlı kaldığını ve zaman içinde hangi konuların öne çıktığını tartışmaya açmaya imkan verir.

Çalışmaların konu alanları, karşılaştırılabilirlik sağlamak amacıyla standart etiketler kullanılarak kodlanmıştır. Her çalışma için birincil odak alanını temsil eden “Konu 1” etiketi zorunlu olarak atanmış; çalışmanın kapsamı içinde ikincil fakat belirgin bir başka temaya güçlü vurgu varsa “Konu 2” etiketi eklenmiştir. Bu ikili kodlama, özellikle çok boyutlu tezlerde tek etiketin sınırlayıcı etkisini azaltarak, alanın gerçek tematik örüntüsünü daha isabetli biçimde yansıtmayı hedefler.

Tablo aynı zamanda yöntemsel çeşitliliğin izini sürmeye dönük bir çerçeve sunar. İncelenen tezlerde nitel yaklaşımların belirgin biçimde yoğunlaştığı; bunun yanında nicel ve karma yöntem örneklerinin de yer aldığı görülmektedir. Veri toplama araçları açısından doküman temelli kaynakların birlikte kullanıldığı; veri analizi boyutunda ise tematik/içerik analizleri ile istatistiksel analizlerin farklı araştırma amaçlarına göre çeşitlendiği izlenmektedir.

Son olarak Tablo 1, “tarihsel gelişim” odağıyla uyumlu biçimde, çalışmalarını tek tek özetleyen bir liste olmanın ötesinde, alan yazınının genel fotoğrafını veren bir kavramsal envanter işlevi görür. Bu envanter sayesinde:

- (i) Türkiye’de çoksesli koro müziği araştırmalarının hangi dönemlerde hızlandığı,
- (ii) hangi alt temaların süreklilik gösterdiği ya da yeni ortaya çıktığı,
- (iii) yöntemsel tercihlerin hangi konularla birlikte anıldığı,
- (iv) olası araştırma boşluklarının nerelerde biriktiği daha açık biçimde tartışılabilir. Böylece tablo, çalışmanın izleyen bölümlerinde yapılacak tematik çözümleme ve tarihsel değerlendirmeler için zemin oluşturan, şeffaf ve izlenebilir bir sınıflama çerçevesi sağlamaktadır.

Konu Etiketi	n	%
Koro Eğitimi Program	5	20,8
Koro Eser Analizi	4	16,7
Koro Sağlık Psikoloji	4	16,7
Koro Çalışma Yöntemi	3	12,5
Telaffuz Dil	1	4,2
Türk Besteciler Koro	1	4,2
Amator Koro Topluluk	1	4,2
Koro Eğitimi Uygulama	1	4,2
Şiir Edebiyat Koro	1	4,2
TRT Koro Tarih	1	4,2
Halk Müziği Koro	1	4,2
Ölçek Geliştirme	1	4,2
Toplam	24	100,0

Tablo 2. Konu başlıkları dağılımı (frekans / %).

Tablo 2, Türkiye’de çoksesli koro müziği alanında hazırlanan lisansüstü çalışmaların konu temalarına göre dağılımını göstermektedir. Dağılım, belirlenen konu etiketlerinin kullanım sıklığına (n) ve toplam etiket sayısı içindeki oranına (%) göre hesaplanmıştır. Bir çalışmanın iki konu etiketi alabilmesi nedeniyle yüzdeler, çalışma sayısı üzerinden değil toplam etiket sayısı üzerinden raporlanmıştır (Toplam etiket sayısı = 24). Bulgular, çalışmaların en çok koro eğitimi ve program/planlama boyutunda yoğunlaştığını; bunu koro eserlerinin müzikal çözümlemelerine ve koro çalışmalarının psikolojik-sağlıkla ilişkili etkilerine odaklanan araştırmaların izlediğini ortaya koymaktadır. Bu görünüm, alan yazında tarihsel gelişim ekseninin yanında, uygulama ve eğitim odaklı temaların daha baskın bir araştırma yönelimi oluşturduğunu göstermektedir.

Yıl	Tez (t)	Toplam
2010	1	1
2011	1	1
2013	1	1
2017	1	1
2019	1	1
2020	3	3
2021	3	3
2023	3	3

2024	1	1
2025	1	1
Toplam	16	16

Tablo 3. Yıllara göre dağılım (tür bazlı).

Tablo 3'te çalışmaların yıllara göre dağılımını sunularak, Türkiye'de çoksesli koro müziği alanındaki lisansüstü araştırma üretiminin zaman içerisindeki seyri ortaya konmuştur. Dağılım, 2010'lu yılların başından itibaren düzenli ancak sınırlı sayıda çalışma bulunduğunu; 2020 sonrasında ise çalışma sayısında belirgin bir artış ve belirli yıllarda kümelenme eğilimi olduğunu göstermektedir. Bu durum, çoksesli koro müziği alanının özellikle son yıllarda araştırma gündeminde daha görünür hale geldiğine ve lisansüstü düzeyde ele alınma sıklığının arttığına işaret etmektedir.

Yıl	Nicel	Nitel	Karma	Toplam
2010	0	1	0	1
2011	1	0	0	1
2013	0	1	0	1
2017	0	1	0	1
2019	1	0	0	1
2020	0	2	1	3
2021	1	2	0	3
2023	1	1	1	3
2024	0	1	0	1
2025	1	0	0	1
Toplam	5	9	2	16

Tablo 4. Yıllara göre dağılım (yöntemsel yaklaşım × yıl).

Tablo 4, çalışmaların yöntemsel yaklaşımlarının (nitel, nicel, karma) yıllara göre dağılımını göstermektedir. Bu tablo aracılığıyla, Türkiye'de çoksesli koro müziği alanında yapılan lisansüstü araştırmalarda yöntemsel tercihlerin zaman içinde nasıl biçimlendiği değerlendirilmektedir. Bulgular, nitel yaklaşımların genel olarak daha baskın olduğunu; nicel ve karma yöntem çalışmalarının ise belirli yıllarda sınırlı sayıda yer aldığını göstermektedir. Bu sonuç, alanın tarihsel inceleme, doküman analizi, eser çözümlemesi ve görüşme temelli araştırma stratejilerine daha yatkın olduğunu; buna karşılık ölçek geliştirme, deneysel desenler veya nicel müzikal analiz gibi yaklaşımların görece daha az kullanıldığını düşündürmektedir. Bu yöntemsel dağılım, Türkiye'de çoksesli koro müziğinin tarihsel gelişimini ve alan yazındaki lisansüstü üretimi anlamlandırmada kullanılan araştırma pratiklerine ilişkin bütüncül bir çerçeve sunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışmada Türkiye'de çoksesli koro müziğinin tarihsel gelişimini ve bu alanda üretilen lisansüstü tezleri odağına alarak, 2010/2025 yılları arasında hazırlanmış çalışmaları sistematik bir yaklaşımla incelemektedir. Elde edilen veriler, çoksesli koro müziğinin Türkiye'de yalnızca sanatsal üretimle sınırlı bir alan olmadığını; eğitim, sağlık, psikoloji, kültür ve tarih gibi farklı boyutlarla ele alınan çok katmanlı bir araştırma sahası niteliği taşıdığını göstermektedir. İncelenen tezler, tarihsel gelişimi doğrudan merkezine alan çalışmaların sayıca sınırlı kaldığını; tarihsel süreçle dolaylı ilişki kuran eğitim, eser çözümlemesi ve uygulama temelli araştırmaların daha yoğun biçimde üretildiğini ortaya koymaktadır.

Konu dağılımlarına bakıldığında, koro eğitimi ve öğretim programlarına odaklanan tezlerin belirgin bir ağırlık kazandığı görülmektedir. Bu durum, çoksesli koro müziğinin Türkiye'deki kurumsallaşma sürecinin büyük ölçüde eğitim kurumları üzerinden şekillendiğini

düşündürmektedir. Koro eserlerinin müzikal çözümlerine yönelik çalışmaların sayıca öne çıkması, bestecilik yaklaşımları, repertuarın oluşumu ve müzikal dildeki tarihsel dönüşüme yönelik akademik ilginin sürekliliğini yansıtmaktadır. Koro çalışmalarının psikolojik ve sağlıklı ilişkili etkilerini ele alan araştırmalar, alanın son yıllarda daha disiplinlerarası bir yönelim kazandığını göstermesi açısından dikkat çekmektedir.

Yöntemsel açıdan değerlendirildiğinde, nitel araştırma yaklaşımlarının baskın olduğu bir tablo ortaya çıkmaktadır. Doküman incelemesi, eser çözümlenmesi, tarihsel tarama ve görüşme temelli çalışmaların yoğunluğu, çoksesli koro müziğinin geçmişini ve gelişim sürecini anlamlandırmada betimleyici ve yorumlayıcı yöntemlerin tercih edildiğini göstermektedir. Nicel ve karma yöntemlere daha sınırlı düzeyde başvurulması, deneysel çalışmaların, uzun süreli uygulamaların ve ölçme araçlarıyla desteklenen araştırmaların henüz yaygınlaşmadığına işaret etmektedir. Bu durum, alanın tarihsel gelişiminin çoğunlukla betimleme ve sınıflama yoluyla ele alındığını; neden-sonuç ilişkilerini sınavan ya da değişimi ölçmeye odaklanan araştırmaların görece az olduğunu ortaya koymaktadır.

Yıllara göre dağılım incelendiğinde, 2020 sonrasında lisansüstü tez sayısında belirgin bir artış yaşandığı görülmektedir. Bu artış, çoksesli koro müziğinin akademik görünürlüğünün yükseldiğini ve lisansüstü araştırmalar açısından daha fazla ilgi çektiğini düşündürmektedir. Aynı dönemde konu çeşitliliğinin artması, alanın yalnızca tarihsel anlatılarla sınırlı kalmadığını; uygulama, ölçme, değerlendirme ve disiplinlerarası açılımlarla genişlediğini göstermektedir. İncelenen tezler birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye'de çoksesli koro müziği literatürünün henüz sınırlı olduğu; tematik ve yöntemsel açıdan gelişime açık bir yapı sunduğu söylenebilir.

Türkiye'de çoksesli koro müziğinin tarihsel gelişiminin daha bütünlüklü biçimde ortaya konabilmesi için, ilerleyen araştırmalarda doğrudan tarihsel sürekliliği merkeze alan çalışmalara daha fazla yer verilmesi önerilmektedir. Belirli dönemler, kurumlar, korolar, şefler ve repertuarlar üzerinden yürütülecek ayrıntılı incelemeler, alanın tarihsel hafızasının daha sağlam biçimde inşa edilmesine katkı sağlayabilir. Arşiv belgeleri, görsel-işitsel kayıtlar ve sözlü tarih görüşmelerini bir arada kullanan araştırmalar, yazılı kaynakların ötesine geçerek daha zengin bir tarih anlatısı sunma potansiyeline sahiptir.

Yöntemsel çeşitliliğin artırılması, alan yazınının gelişimi açısından önemli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Nicel ve karma yöntemlerin daha yaygın biçimde kullanılması, çoksesli koro müziğinin eğitsel, psikolojik ve fizyolojik etkilerinin daha nesnel verilerle tartışılmasına olanak sağlayabilir. Uzunlamasına çalışmalar, deneysel araştırma desenleri ve yeni ölçme araçlarıyla desteklenen araştırmalar, alanın betimleyici bir çerçevenin ötesine geçerek açıklayıcı ve öngörücü bir araştırma niteliği kazanmasına katkı sunabilir.

Koro müziği araştırmalarının farklı disiplinlerle kurduğu ilişkilerin güçlendirilmesi de önemli bir gelişim alanı olarak görülmektedir. Eğitim bilimleri, psikoloji, sosyoloji, kültürel çalışmalar ve müzik teknolojileriyle yürütülecek ortak çalışmalar, çoksesli koro müziğinin toplumsal işlevlerini ve dönüşüm dinamiklerini daha geniş bir perspektiften ele almayı mümkün kılabilir. Görece az çalışılan temalara yönelen yeni araştırmalar, alan yazınındaki konu dağılımını dengeleyerek daha kapsayıcı bir akademik birikimin oluşmasına katkı sağlayabilir.

Lisansüstü tezlerin bulgularını bir araya getiren sentez çalışmalarının artırılması, Türkiye'de çoksesli koro müziği alanındaki genel eğilimlerin, kırılma noktalarının ve araştırma boşluklarının daha görünür hale gelmesine olanak tanıyacaktır. Bu tür çalışmalar, yeni araştırmacılar için yol gösterici bir çerçeve sunarken alanın tarihsel gelişiminin akademik düzeyde daha tutarlı biçimde izlenebilmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Akkaş, S. (2015). *Türkiye 'de Cumhuriyet dönemi kültür ve müzik politikaları (1923–2000)*. Sonçağ Yayınları.
- Alimdar, S. (2016). *Osmanlı 'da Batı müziği*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Apaydın, M. (2006). Çocuk ve gençlik korolarının toplumun kültürel gelişimindeki yeri ve önemi. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* içinde (569-576 ss.). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ayan, D. (2018). *Béla Bartók'un Türk halk müziği derlemeleri üzerine çalışmaları*. Kitabevi Yayınları.
- Bilecikli, D. (2012). *Çoksesli müziğin Osmanlı İmparatorluğu'nda gelişme süreci* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çevik, S. (2015). *Koro eğitimi ve yönetimi*. Müzik Eğitimi Yayınları.
- Doğanarslan, E. (2008). *Koro eğitiminin çocuk gelişimi üzerindeki etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Egüz, S. (1991). *Toplu ses eğitimi I: Temel konular*. Ayyıldız Matbaası.
- Emmons, S., & Chase, C. (2006). *Prescriptions for choral excellence: Tone, text, dynamic leadership*. Oxford University Press.
- Ersoydan, Y. M. (2009). *Çağdaş Türk koro müziği dağarının müzik eğitimi öğretmenliği ana bilim dallarında yer alma durumu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Küçükkaplan, U. (2022). *Türk Beşleri: İdeolojiden tahayyüle bir Cumhuriyet ütopyası*. Ayrıntı Yayınları.
- Orhan, A. H. (2011). *1950–1960 yılları arasında Türkiye 'de resim ve çoksesli müzik alanlarında geleneksel kaynaklara yönelimler* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, O. (2010). *Şefin koro ile iletişimi ve şef davranışlarının koro üyesi algılarına göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Say, A. (2012). *Müzik tarihi* (8. bs.). Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Turan, P. (2019). Kemal İlerici, sanat yaşamı, dörtlü armoni sistemi ve “Efe Kaprisi”nin müzikal açıdan incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Müzik ve Sahne Sanatları Dergisi*, 1(3), 53–71.

Uçan, A. (2001). İnsan, müzik, koro ve koro eğitiminin temelleri. *I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu* içinde (24-32 ss.). Ankara: Seveda Cenap And Vakfı.

EXTENDED ABSTRACT

This article examines the historical development of polyphonic choral music in Türkiye through a Republic-centered perspective and aims to analyze postgraduate theses produced in this field. The study evaluates the reflections of the polyphonic music approach shaped by the cultural and artistic policies of the Republic on choral music within a historical framework. Within this scope, the establishment of music education institutions, the teacher training process, state-supported artistic organizations, and the spread of amateur and professional choral movements constitute the primary areas of focus. In addition to presenting a historical line, the article seeks to render the field's academic production visible by systematically reviewing master's and doctoral theses written in Türkiye on polyphonic choral music.

The concept of "choir" (koro), which entered Turkish through terms such as the Greek "khoros," Latin "chorus," and Italian "coro," is generally used to define a group of human voices assembled to perform and interpret musical works either in unison or in polyphony. Approaches to defining the choir vary, ranging from socially oriented descriptions emphasizing collective singing to broader definitions that underline musical and organizational criteria such as voice types, vocal capacity, timbral balance, numerical equilibrium, and an ensemble's contribution to cultural and artistic life through its activities. In this context, the choir is not simply a numerical gathering; rather, it is understood as a group unified around a shared objective, maintained through communication, coordinated action, and leadership. This sociological dimension is important for interpreting choral practice not only as an artistic phenomenon but also as a structured social formation.

The study also situates choral music within a long historical trajectory in which collective vocal practices did not always appear in their modern form. Early human communities are described as responding to natural sounds with fear and uncertainty, imitating these sounds, and later using vocal expression as part of the communicative needs of collective life. In the international literature, "vocal music" is commonly associated with religious rituals in early civilizations, where practices are characterized as functional and belief-oriented rather than rooted in a conscious artistic production. Over time, vocal ensembles in monasteries formed by priests and nuns to perform hymns came to be recognized as "choirs." References to early forms such as responsive and antiphonal structures point to the emergence of developed musical organization in ancient contexts. Within Christian church history, the foundations of liturgical music are associated with Pope Gregory, who is described as systematizing rules and a modal structure, leading to the performance tradition known as "chant gregorien."

As historical transformations unfolded, choral practice increasingly moved beyond strictly religious contexts. The Renaissance period, along with the effects of the Crusades, is described as a phase in which music gained vitality outside the church, and cultural exchange intensified through the circulation of melodies and instruments. This environment supported the documentation of early secular repertoires, including the songs attributed to medieval traveling poets such as troubadours and trouvères. In a broad typology, choral history is treated under three main stages: a "dark period," a "formation and development" phase, and a "growth" phase. The period from 1400 to 1750 is associated with the consolidation of structural foundations through advances in notation, clearer categorization of voice groups (soprano, alto, tenor, etc.), and the increasing importance of leadership and conducting. After 1750, choral work is described as entering a stage where its

individual and social functions were recognized more explicitly and where choral studies began to be approached as a scientific and educational field. Developments in notation and musical dynamics (such as tempo and intensity) contributed to diversification in choral practice, while professional training for conductors became more visible. Within this historical line, the Berlin Sing Akademie founded in 1791 is noted as an early formation resembling modern choral organizations.

The article then shifts to the Turkish context and emphasizes that Turkish musical culture, shaped by factors such as nomadic traditions and geographic position, interacted with Central Asian and Middle Eastern musical cultures before extensive contact with Western music. Nevertheless, the Ottoman Empire's diplomatic engagements with Western states created channels of cultural exchange, and music became one of the domains influenced by these interactions. Sources referenced in the article indicate that early encounters between Ottoman society and Western music included the sending of musical gifts and instruments as well as the presence of Western ensembles in the imperial environment. Examples such as the dispatch of an orchestra in 1543 and the sending of an organ and other instruments in 1599 illustrate how diplomatic relations also carried musical content. Observations recorded in travel and embassy reports included attention to military bands, banquet music, and opera performances, indicating an awareness of Western musical practices.

With the progression toward the nineteenth century, Westernization in music intensified. The establishment of *Mızıka-yı Hümayun*, the employment of Italian musicians, the composition of works shaped by Western musical forms, and concerts given by European musicians in Istanbul are presented as notable developments. Records suggesting that members of the Ottoman dynasty played the piano further reinforce the extent of Western musical presence. Following the proclamation of the Republic, modernization goals shaped policy across many fields, including music. In this framework, the idea of adapting Turkish music to Western polyphonic structures gained prominence, and first- and second-generation composers produced polyphonic works by approaching modal materials within the tempered system. The article also notes that various theoretical approaches to polyphony were explored, and that critical perspectives toward the idea of polyphony in Turkish music were also voiced, revealing an ongoing debate.

In the Republic era, the article emphasizes that cultural and artistic policies played a decisive role in shaping the institutional environment in which polyphonic choral music developed. The establishment of music education institutions and teacher training processes is treated as a central pillar, alongside state-supported artistic organizations that contributed to the professionalization and dissemination of choral activity. Amateur and professional choral movements are also highlighted as mechanisms through which choral culture expanded in society. From an educational perspective, choirs are presented as formations that can be categorized according to membership (women's, men's, mixed, children's), purpose (professional, amateur, educational), size (chamber, medium, large), musical genre (including polyphonic, madrigal, opera, musical, pop-jazz, and others), and age group (children, youth, adults). Choral education is also framed through domains such as vocal training, musical hearing/reading, performance and interpretation, developing choral culture, improving musical taste and critical capacity, strengthening psychosocial interaction, raising awareness of vocal health, and building discipline.

Methodologically, the research is conducted within a qualitative research approach using a descriptive survey model. The descriptive survey model aims to present the existing situation of a given field and to examine accumulated knowledge systematically. The universe of the study consists of all postgraduate theses written in Türkiye on polyphonic choral music, while the sample is formed by accessible master's and doctoral theses found in the Council of Higher Education National Thesis Center database. Thesis selection is guided by criteria related to topic, content, and

research scope. The analyzed theses are classified according to publication year, thesis type, subject focus, research method, and theoretical orientation, and the data are presented through tables and descriptive explanations.

The findings are based on sixteen studies dated between 2010 and 2025 and coded as t1–t16. These works are reviewed in terms of thesis type, year, title, thematic focus, methodological approach (qualitative, quantitative, mixed), design/model, sample or study group, data collection tools, and data analysis strategies. The thematic mapping shows that the most frequent focus area is choral education and curriculum/program issues, followed by musical analysis of choral works and studies addressing psychological and health-related dimensions of choral participation. Additional themes include working methods in amateur and professional choirs, language/pronunciation and translation issues in repertory, Turkish composers and choral writing, application-based studies related to hearing/reading/writing, analyses linking poetry/literature to choral works, TRT-related choral history, folk music choral relationships, and scale development.

In terms of distribution over time, the study notes a limited but steady production in the early 2010s, followed by a marked increase after 2020 with clustering in certain years. Methodologically, qualitative research is dominant overall, while quantitative and mixed-method studies appear in smaller numbers and in particular periods. Document-based data sources are widely used (scores, texts, program documents, archives), alongside interviews and surveys/scales. Analysis approaches include thematic and content analysis, descriptive interpretation, and statistical procedures depending on research design. This profile indicates that interpretive and descriptive strategies are widely preferred, whereas experimental designs, long-term applications, and measurement-driven studies are comparatively less common.

In conclusion, the article argues that research on polyphonic choral music in Türkiye represents a multi-layered domain, engaging not only artistic production but also education, health, psychology, culture, and history. By treating postgraduate theses as an academic inventory, the study seeks to make the development process visible through scholarly output and to provide a systematic resource for future research. At the same time, the mapping of thematic and methodological tendencies helps clarify concentrations and potential gaps, offering a structured basis for subsequent studies in musicology, music education, and choral research.